

ת"פ (באר שבע) 47061-03-22 - מדינת ישראל - פמ"ד נ' מחמד אבו מדיגם

ת"פ (באר-שבע) 47061-03-22 - מדינת ישראל - פמ"ד נ' מחמד אבו מדיגם שלום באר-שבע
ת"פ (באר-שבע) 47061-03-22
מדינת ישראל - פמ"ד

נ ג ד

מחמד אבו מדיגם

בית משפט השלום בבאר-שבע

[20.11.2024]

כבוד השופטת שוש שטרית

ע"י ב"כ עוה"ד עלי אבו לבן

גזר דין

הנאשם הורשע לאחר ניהול משפטו, בעבירה של ריבוי נישואין, לפי סעיף 176 בחוק העונשין, תשל"ז, 1977.

1. מעובדות כתב האישום עולה כי עובר ליום 28.11.2018, הכיר הנאשם את שירין סמאמרה והציע לה להינשא לו. ביום 28.11.2018 נישאו הנאשם ושירין על אף שבאותה העת הנאשם היה נשוי לאישה אחרת, ג'לילה אבו מדיעם מיום 03.06.1999.

במסגרת חוזה הנישואין, סוכם בין הצדדים על מוהר בסך 6,000 דנר ופיצוי נישואין בסך 6,000 דנר. לאחר האמור, ביום 04.12.2018, לבקשת הנאשם ושירין, אשרר בין הדין השרעי בבאר שבע את הנישואין.

בהכרעת דין מפורטת מיום 15.5.24, נדחתה טענת הנאשם להגנת הכורח, לפיה נשא לאישה את שירין סמאמרה, בעודו נשוי לאשתו הראשונה, ג'לילה אבו מדיגם, בשל "כורח" - איומים ממשיים שאיימו עליו אחיה של שירין לאחר שנחשפו לקשר שניהל עמה.

בהכרעת הדין נקבע כי "למעט האמירה "אם אתה רוצה שקט תתחתן איתה", לא נמצא בתיאורו הדל והסתום של הנאשם את האירוע הנטען בגדרו איום, אמירות נוספות בכלל ובעלות אופי מאיים בפרט, לא איומים ממשיים ומוחשיים, ולא איומים "קשים" ו "איומים חמורים" כנטען בתשובתו לכתב האישום".

עוד נמצא ונקבע כי "הנאשם לא מתאר איומים מוחשיים של פגיעה באחד מהערכים הקבועים בגוף הסעיף (בחיי, בחירותו, בגופו ברכושו שלו או של זולתו) - שהושמע באוזניו. אמירה "אם אתה רוצה שקט תתחתן איתה" אינה עולה כדי איום ממשי ומוחשי. לא רק זאת, אלא שעצם אמירת הדברים נסמכת על עדות הנאשם בלבד, ממנו, בלשון המעטה, התרשמתי כבלתי מהימן. בין היתר, בהינתן הימנעותו לאורך כל חקירתו (הראשית והנגדית) למסור גרסה סדורה וקוהרנטית של האירוע המאיים לו טען; בהינתן שגרסתו העמומה, הדלה בפרטים כללה סתירות מהותיות, פנימיות וחיצוניות.

בסופם של דברים נמצא ונקבע כי גרסת הנאשם הינה גרסה כבושה, דלה ועמומה, שלא זאת בלבד שלא הוכחה, אלא, כי גם הייתה מוכחת, קרי, הוכיח קיומה סכנה מוחשית מהאיומים לפגיעה בנאשם ושירין על ידי אחיה של שירין - גם אז - לא יכול היה הנאשם לחסות תחת הגנה זו, מקום בו לא היה אנוס לעשות את המעשה הפלילי, להינשא לשירין, שכן, עמדה לו דרך חלופית לסכל את האיומים ולמלט עצמו מפני ביצועו.

ראיות ותמצית טיעוני הצדדים

2. התביעה הגישה את רישומו הפלילי של הנאשם, ועתרה לקבוע את מתחם העונש ההולם, כך שינוע בין 8 ל-18 חודשי מאסר בפועל, ואת עונשו של הנאשם להעמיד במחצית המתחם, בין היתר, נוכח מועד ביצוע העבירה, אי נטילת אחריות ועברו הפלילי.

בטיעוניה בכתב עמדה על הרציונל בבסיס האיסור על נישואים פוליגמיים, המצוי בליבת הערכים החברתיים המוגנים שנועדו להגן מפני פגיעה בכבודה ומעמדה של האישה, פגיעה בסדר הציבורי ובריבונות של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית המקדמת שוויון בין המינים.

להרחבה באמור, הפנתה לדו"ח מסכם של הצוות הבין משרדי להתמודדות עם השלכותיה השליליות של הפוליגמיה, יולי 2018 (עמודים 48-49) (להלן: הדוח הבין-משרדי) הפנתה להנחיית היועמ"ש, ולפסיקת בתי המשפט במהלך השנים מאז חקיקת האיסור ועד לאחרונה בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 1731-04-22 עיד אבו סבילה נ' מדינת ישראל (22.06.2022), שם חזר בית המשפט לעמוד על חומרת העבירה ומטרת הענישה המחייבת מאסר בפועל, תוך שצוין כי בהתחשב בפרק הזמן שעבר מאז החלה האכיפה בעבירה זו ועל מנת לגרום להרתעה אפקטיבית מפני ביצועה "יש מקום לשקול החמרה של ממש בענישת נישואי ביגמיה חדשים".

בהתייחסה לנסיבות ביצוע העבירה, טענה לחלקו המלא של הנאשם אשר תכנן את ביצועה העבירה תוך פגיעה משמעותית בכבודה ומעמדה של אשתו הראשונה; טענה למרחק זמן ניכר ומשמעותי ממועד כניסת היועמ"ש לתוקף לביצוע העבירה, כנסיבה להחמיר במתחם העונש שיקבע והעונש שיושג על הנאשם כמצוות בית המשפט בפסיקה המנחה מהשנים האחרונות אליה הפנתה בטיעוניה.

3. ההגנה מצדה הגישה מסמך שהוכן על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת עבור הוועדה לביטחון פנים ובו נסקרים היבטים באכיפתו של איסור ריבוי נישואין בישראל (להלן: "דוח אכיפה ודיווח"), ועל יסוד נתונים שדלתה מתוכו, טענה לאכיפה בררנית בין מי שנישא לאחר מועד כניסת הנחיית היועמ"ש ב-23.1.17. בהקשר זה טען כי לא כל מקרי הפוליגמיה המדווחים לרשויות מגיעים לכדי אישום. לדבריו, מדו"ח המעקב של מרכז המידע ומחקר של הכנסת שפורסם ביום 19.1.22, עולה כי על פי נתונים שנצברו לתקופה שלאחר ינואר 2017 ועד לשנת 2022 - עד תחילת 2021 בתי הדין שהרעי דיווחו למשטרת ישראל על 1,000 מקרי חשד לפוליגמיה (עמ' 32 בדוח), וכי רשות האוכלוסין וההגירה העבירה למשטרה 270 תלונות על חשדות לפוליגמיה - ועם זאת - מנתונים שהעבירה פרקליטות המדינה נלמד כי הוגשו עשרות בודדות של כתבי אישום, ונשאלת השאלה מדוע כה מעט? והאם מדובר מדובר בקשיים ראייתיים. בהקשר זה הפנה לעמוד 23 בדו"ח המעקב, לפיו תיקים המועברים להשלמת חקירה, לא מוחזרים ולמעשה לא מטופלים, ואילו ממשטרת ישראל מצדה טוענת כי אינה יכולה ליזום חקירה ובכלל קיים קושי לחקירה בשל העדר כוח אדם מספיק. לדעת הסנגור, לנוכח הדברים האמורים עולה כי "אין אכיפה של העבירה", ולא נמצא אסמכתא מטען המדינה ללמד אחרת.

לדיו, המצב האכיפתי כיום דומה למצב דברים שנדון ברע"פ 7478/18 מדינת ישראל נ' אורי קמרי, שם דובר על עבירה יותר שכיחה אשר נאכפה באופן חלקי בהעדר כוח אדם, מה שהוביל את בית המשפט להורות על ביטול כתב האישום מכוח הגנה מן הצדק של אכיפה בררנית.

ב"כ הנאשם ציין כי אינו מבקש ביטול כתב האישום, אולם נוכח "התנהלות נפסדת" של הרשויות בדמות אכיפה סלקטיבית הנובעת מהעדר כוח אדם - יש לקבוע מתחם עונש שיפחת מהמתחם הנוהג (7 ל - 18) ובכל מקרה, יש להקל בעונשו של הנאשם, כך שיושגו עליו מספר חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות.

ב"כ הנאשם הוסיף וטען כי בהתנהלותה (העדר אכיפה) משך עשרות שנים, נרמלה את עבירת הפולגמיה שהפכה לתופעה ובאבחה אחת מבקשת לכפות שינויים להם נדרשים שנים.

בהתייחסו לניהול הנאשם את משפטו טען כי זה התמקד בטענת " הכורח" מבלי שנדרשה שמיעת עדי התביעה, ועל כן, אין לזקוף זאת לחובת הנאשם.

בסוף הדברים, טען: "תהיה אכיפה יהיה מתחם, לא תהיה אכיפה לא יהיה מתחם" אם כי הוסיף כי מתחם העונש צריך וינוע בין 7 ל-18 חודשים, ונוכח אכיפה סלקטיבית, יש מקום לחרוג לקולא מהמתחם, כך שלכל היותר לגזור עונשו של הנאשם לריצוי בדרך של עבודות שירות.

הנאשם בדבריו הביע צער על ביצוע העבירה ובהמשך חזר וטען לנסיבות " לא קלות" בהן היה נתון באותה עת. הוסיף "אני לא משקר חס וחלילה היו לי אנשים שיבואו לפה ויגידו מה קרה. יש לנו מסורת אחרת. יש לי ילדים בבית שאני רוצה לשמור עליהם..."

דיון והכרעה
מתחם העונש ההולם

4. החשיבות הרבה שראה המחוקק בהגנה על מעמדה וכבודה של האישה בחברה הישראלית ובתוך משפחתה, שזור כחוט השני בכל מסגרת נורמטיבית הנוגעת לעבירת הפולגמיה, החל מביטול החריג שבסעיף 181(ג) בפקודת החוק הפלילי - 1936 והמשכו בהנחיית היועמ"ש 4.112 שנכנסה לתוקף ביום 23.1.2017 ועיקרה, שינוי מדיניות התביעה בעבירת ריבוי נישואין (להלן: הנחיית היועמ"ש). לאמור נמצא ביטוי בדו"ח מסכם של הצוות הבין משרדי שעיקריו מבוססים על חוק שיווי זכויות האישה והוראת סעיף 176 בחוק העונשין. מתוך הדו"ח אשר מפרט בהרחבה בהשלכות הקשות של תופעת ריבוי נישואין, נכתב רבות בפסיקה, ואולם, לאור חשיבות הדברים אביא מקצתם גם כאן:

"מחקרים העוסקים בפוליגמיה מצביעים על נזקים ממשיים, ישירים ועקיפים, הנגרמים לנשים ולילדים בתא המשפחתי הפוליגמי. מדובר בנזקים פסיכולוגיים-נפשיים, נזקים בתחום הבריאות, נזקים בתחום ההישגים הלימודיים, קשיים חברתיים ומצוקות כלכליות. עוד נמצא כי קיים קשר בין פוליגמיה ואליומות המופנית כלפי נשים וילדים בתא המשפחתי הפוליגמי [...]. לפי המאפיינים והמבנה של החברה הבדואית, בדרך כלל, האישה והילדים תלויים תלות עמוקה בגבר שהוא ראש המשפחה והדמות החזקה ביותר מבחינת המעמד והכבוד במשפחה [...] גבר הנשוי ליותר מאישה אחת, לעיתים קרובות מתגורר עם אישה אחת בלבד ובוחר בה כאישה המועדפת עליו. במצב זה הוא נוטש את האישה האחרת ואת ילדיה, וכול התפקידים אותם הוא ממלא בעבור האישה והילדים שנטש נותרים ללא מענה ובראשם תפקיד המפרנס [...] בהיעדר מקור המשאבים העיקרי, ולעיתים אף היחיד במשפחה, משפחות פוליגמיות מתמודדות עם קשיים רבים: מצוקה כלכלית עד כדי עוני מחפיר, מצוקה רגשית עד כדי בעיות רגשיות ונפשיות קשות אצל הנשים והילדים, תחושות קשות של נטישה וחוסר ביטחון קיומי בסיסי."

לצדה של עבירת ריבוי נישואין, עונש מרבי של 5 שנות מאסר, מדבר בעד עצמו ומחדד בפסול שהמחוקק מייחס לעבירה זו. בחינת נסיבות ביצוע העבירה, מעלה פגיעה גבוהה בערכים המוגנים. בעודו נשוי לאשתו הראשונה, ג'לילה, אם ילדיו, תכנן הנאשם את מעשה העבירה שהחלה בהצעת נישואין לאישה אישה נוספת, שירין, כשבהמשך, נשאה לאישה, ולאחר מכן פנה לבית הדין השרעי בבאר שבע, לתקף את נישואיו עמה.

טענת ההגנה של הנאשם, לכורח, לפיה התחתן עם האישה השנייה בשל איומים מצד בני משפחתה, קרסה לתוך עצמה, כעולה מהכרעת הדין מיום 15.5.24. בכל מקרה, למרות שטענתו הנ"ל, קיים עמה מערכת יחסים זוגית כבעל ואישה, תוך שהוא פוגע בכבודה ובמעמדה של אשתו הראשונה, ולא רק, אלא גם בכבודה ומעמדה של האישה השנייה, שהינה תושבת השטחים על כל ההשלכות הנובעות מכך. יפים לעניינו, דברי בית משפט בעניינו של אבו סקיק: "לכשעצמי, עצם הנישואין השניים יש בהם משום התאכזרות לנשים (ובעיקר לאישה הראשונה) ולילדיהן, גם אם אכזריות זו אינה מקבלת ביטוי פיזי או כלכלי."

ועוד. במקרה שבפנינו, הפגיעה איננה מופנית רק כלפי האישה הראשונה, אלא גם כלפי האישה השנייה. אכן, אין טענה לאלימות או למצוקה כלכלית, אולם נישואי המשיב לאישה משטחי הרשות הפלשתינית והבאתה לישראל, כאן תשהה ללא זכויות תוך שתהיה נתונה לחסדי המשיב ומשפחתו ללא עורף משפחתי, כאשר הניסיונות לאלץ את המדינה להכיר בה ולהתיר את שהייתה בתחומיה, לא בהכרח יעלו יפה, גם אלה מהווים פגיעה של ממש באישה".

כטענת המדינה, העובדה שהנאשם נשוי לאישה הראשונה עד עצם היום הזה, וממשיך לנהל עמה חיי משפחה באותו בית בה מתגוררת האישה השנייה, מחמירה במעשיו. ביטוי נוסף המחמיר במעשי הנאשם נמצא בעובדה כי הנאשם לא נטל אחריות על מעשיו, גם לאחר ניהול התיק והרשעתו בהכרעת דין מפורטת. כך בדבריו לעונש חזר וטען כי נשא איש שנייה נוכח שנאלץ לעשות כן.

5. בהתייחס לטענת הסנגור לאכיפה בררנית בעטייה יש להצדיק קביעת מתחם עונש מקל מהמתחמים הנוהגים 7-8 חודשי מאסר בפועל ועד ל 18 חודשי מאסר בפועל, ולחילופין, חריגה ממתחם העונש שיקבע כך שעונשו שיושט על הנאשם ירצה בעבודות שירות - אומר:

הן הטענה לפיה "אין אכיפה של העבירה", והן הטענה כי המצב האכיפתי כיום דומה למצב דברים שנדון ברע"פ 6478/18 מדינת ישראל נ' אורי קמרי (להלן: עניינו של קמר), שם, בית המשפט העליון, הותיר על כנו את פסק דינו של בית המשפט המחוזי, אשר נטען כי התבסס על נתונים סטטיסטיים שהובאו בפניו להוכיח כי עבירת האיומים בה הואשם המשיב, נאכפה באופן חלקי בהעדר כוח אדם, ועל כן הורה על ביטול כתב האישום נגדו, מכוח הגנה מן הצדק של אכיפה בררנית - בלשון המעטה - אינן מדוייקת כלל וכלל.

ראשית, ידוע זה מכבר כי האפשרות להסיק מסקנות בדבר מדיניותה הכללית של התביעה על סמך נתונים סטטיסטיים לצורך בחינת סבירות החלטותיה. הלכה זו אומצה על ידי בית המשפט העליון, בין היתר, בבג"ץ 571/89 מוסקוביץ נ' מועצת השמאים, פ"ד מד1990 (236) (2) שם, נקבע כי:

"נתונים סטטיסטיים אלה מעניקים אמת מידה אובייקטיבית, ממנה ניתן להסיק מסקנות שבהיגיון על שיקול-דעת סובייקטיבי פסול [...] נתונים סטטיסטיים עשויים, במקרים ראויים, ליצור חזקה שבעובדה, המעבירה את נטל הבאת הראיות על שכם הרשות השלטונית, הצריכה ליתן הסבר המניח את הדעת לפעולתה" (שם, בעמ' 246).

בענין הנדון, מבקשת ההגנה לתמוך טענתה לאכיפה בררנית, בנתונים אותם דלתה מתוך דוח האכיפה והדיווח, מהם עולה כי מכלל מקרי הפולגמיה (מעל 1,000 מקרים בחשד לפולגמיה) שדווחו לרשויות בין השנים 2017 ועד תחילת 2021 הגיעו רק עשרות בודדות לכדי כתב אישום, מה שמוביל למסקנה כי אין אכיפה של עבירה זו.

אלא מה, שעיון בכלל הדוח, לרבות באותם עמודים אליהם הפנה ספציפית ב"כ הנאשם, מעלה תמונה שונה מזו שביקש להציג בפני ביהמ"ש. מהדוח (עמ' 2) עולה כי בשנים שבין 2017 ל- 2021 פתחה משטרת ישראל 631 תיקים בגין עבירת פולגמיה. המספר הגדול ביותר של תיקים נפתח בשנת 2017 (257 תיקים), ובשנים שלאחר מכן קטן מספרם במידה ניכרת ונע בין 55 ל- 140 תיקים בשנה, ודי בכך כדי לדחות את הטענה לפיה עבירת הפולגמיה לא נאכפה בשנים הנ"ל, שלא לדבר על העדר כל נתונים ביחס לשנים שבין נובמבר 2021 ועד ל- 2024.

מעבר לאמור והעיקר - לפי המשטרה, הירידה במספר התיקים קשורה לכך שבמהלך שנים אלו נוצר קושי בחשיפת העבירה, שכן הגברים הפולגמים הפסיקו לדווח לרשויות (בית הדין השרעי; המל"ל; רמ"י; רשות האוכלוסין וההגירה). רוצה לומר, כי בני הזוג החלו להגדיר עצמם כידועים בציבור ללא נישואים, ועל כן, אי אפשר לאכוף את החוק בעניינם. בהקשר זה ראה עוד בעמוד 3 בדו"ח שם צוין כי מספר הדווחים מבתי הדין השרעים קטן מ-288 בשנת 2017 ל-165 בשנת 2020, בעיקר עקב קיטון במספר הדווחים מבית הדין השרעי של באר שבע, שמרכז את הטיפול בדוואים בנגב.

בדומה, עולה מתשובות המוסד לביטוח לאומי על זיהוי מצבים של גירושים פקטיביים ושל נשים במשפחות פולגמיות שרשומות כרווקות, ואף כרווקות עם ילדים - מצב שאינו נורמטיבי בחברה הבדואית.

עוד עולה כי עד מועד הפקת הנתונים בנובמבר 2021 נסגרו 76% מהתיקים שהמשטרה פתחה בשנים 2017 - 2020 כשעילת הסגירה העיקרית ב- 84% מהתיקים הייתה "נסיבות העניין אינן מצדיקות העמדה לדין" או "נסיבות העניין אינן מצדיקות פתיחה בחקירה", ואילו 13% מהתיקים נסגרו בכלל העדר ראיות.

בהקשר הנ"ל מצוין בדוח כי מאחר ואין מתלוננים במשטרה על עבירות הפולגמיה, העברת דיווחים למשטרה על חשדות לפולגמיה מתבצעת מגורמים רשמיים אשר פוגשים במשפחות פולגמיות במהלך עבודתם השוטפת. דיווחים אלו יכולים לשמש את המשטרה לפתיחת תיקים ולחקירת המקרים שעליהם דווח.

סבורני, כי העובדה לפיה חלק ניכר מהמקרים/תיקים עליהם דיווחה המשטרה נסגרו מאחד הטעמים המפורטים לעיל - אינה יכולה להוביל למסקנה כי עבירת הפולגמיה אינה נאכפת כטענת ההגנה, אף לא לטענתה החלופית, לפיה, מדובר באכיפה סלקטיבית.

הדברים האמורים מקבלים משנה תוקף בהינתן שעל פי הנתונים בדוח, מאז שנת 2017 מוגשים בכל שנה בין 30 ל- 38 תיקים (ראו עמ' 2), ונדמה כי כלל הנתונים הנ"ל, נותנים מענה לשאלת ב"כ הנאשם - "מדוע כה מעט כתבי אישום מוגשים והאם מדובר בקשיים ראייתיים?".

ניתן היה להוסיף ולהביא עוד ועוד מנתונים כאלה ואחרים שבאו במסגרת הדו"ח, אם כי נראה די באלה האמורים לעיל. שנית - אין מקום להשוואה בין מצב הדברים ברע"פ 6478/18 בעניינו של קמר, למקרה הנדון.

בעניינו של קמר עלתה טענה מקדמית לבטל את כתב האישום שהוגש נגדו בשל קיומה של אכיפה בררנית המקימה "הגנה מן הצדק", לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. הטענה התבססה על נתונים

סטטיסטיים מהם עולה כי ב-7 אחוזים מתיקי החקירה הנפתחים בחשד לאיומים הוגשו כתבי אישום, וכי בכל שנה במהלך השנים 2010-2015 מספר התיקים בעבירות של איומים אשר נסגרו מחוסר עניין לציבור גדול פי 7 עד פי 10 ממספר תיקי האיומים שבהם הוגשו כתבי אישום. כן נטען כי לא הותוותה מדיניות ברורה לעניין העמדה לדין בגין עבירות האיומים, ומשכך הנטל להוכיח כי ההחלטה להעמיד לדין את המשיב לא הייתה שרירותית, מוטל על המבקשת.

בעניינו של קמרי, דחה בית המשפט העליון את בקשת המדינה לאחר שמצא כי קביעתו העובדתית של בית המשפט המחוזי, לפיה, העמדתו לדין של המשיב הייתה שרירותית, התבססה על מכלול הראיות שהובאו בפניו, ובכלל זה, תשתית סטטיסטית שהציג המשיב "ממנה ניתן ללמוד על מדיניות ענישה "שיטתית ועקבית" של רשויות התביעה בעבירות איומים, כשהן מבוצעות ללא עבירות נלוות, שלפיה מרבית תיקי החקירה נסגרים בעילה של חוסר עניין לציבור, ורק במיעוטם של המקרים הוגשו כתבי אישום, בפרט במקרה של נאשמים נעדרים עבר פלילי. על בסיס ניתוח הנתונים הוסיף בית המשפט כי "יש להניח כי אחוז התיקים בהם הוגשו כתבי אישום, מבלי שהיו נסיבות מחמירות מבחינת נסיבות המקרה או מיהות העושה, נמוכים בהרבה, אם בכלל".

בעניינו, מעבר לנתונים הסותרים את טענות ההגנה כאמור, ניתן לומר, כי לא נמצא בדוח נתונים עליהם ניתן לבסס מסקנה לקיומה של אכיפה בררנית בכלל, בשנים המדוברות, וגם לא ניתן לבסס מסקנה לאכיפה בררנית, מפלה ושרירותית, בעניינו של הנאשם הנדון בפרט.

בענינו של קמר אליו הפנתה ההגנה בתימוכין לטענתה, נמצא כי מדיניות ענישה "שיטתית ועקבית" ולפיה, מרבית תיקי החקירה בעבירות איומים, נסגרים בעילה של חוסר עניין לציבור, ורק במיעוטם של המקרים הוגשו כתבי אישום, מה שביסס את הקביעה בדבר אכיפה בררנית של התביעה - ואילו בעבירת הפוליגמיה כמו במקרה הנדון - מדיניות הענישה השיטתית והעקבית של רשויות התביעה, הינה למאסר בפועל וכך היא נוהגת בכלל התיקים בהם הוגשו ומוגשים כתבי אישום. גם הענישה הנוהגת הינה למיצוי הדין עם מבצעי העבירה, כך שגם אם מדובר בנאשמים נעדרים עבר פלילי קודם שאורח חייהם בתחומים שונים הינו נורמטיבי, האינטרס הציבורי ושיקולי הרתעת הציבור מחייבים כי ריצוי העונש יהא במאסר בפועל מאחורי סורג וברית. כך כבר בדברי בית המשפט, בע"פ 4085/91 איברהים שיבלי נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] תק-על 91(3), 2288:

"העונש במקרה כזה מטרתו בעיקר הרתעת אחרים בחברתנו [...] לא ניתן להשיג מטרה זו בעונש שאינו מאסר בפועל. ריצוי העונש בעבודות שירות אינו הולם עבירות אלה, והוא מחטיא את מטרת הענישה". (ההדגשה אינה במקור).

6. מדיניות הענישה הנוהגת בעבירה של ריבוי נישואין היא למאסר בפועל לתקופה משמעותית.

בע"פ 185/82 אחמד ג'ודה נגד מדינת ישראל וערעור שכנגד (פ"ד לז(1) 85, 30.12.82) בעניינו של המערער, בדואי המתגורר בנגב אשר הורשע בעבירה של ריבוי נישואין עליו גזר בית המשפט המחוזי 5 חודשי מאסר לריצוי בפועל. ביהמ"ש העליון דחה את ערעורו, קיבל את ערעור המדינה על קולת העונש וגזר עליו 12 חודשי מאסר בפועל. במסגרת הערעור סקר בית המשפט את הפסיקה בתקופה הראשונה לאכיפת החוק, ציין בעובדה כי הגם שבעבר לא הוטלו עונשים מכבדים על מבצעי עבירה זו, הרי שעם חלוף הזמן יש מקום לצפות שמנהגי הנישואין יקבלו את הצורה אותה שואף החוק לעצב וכאשר אין הדבר כך והולכים ומתרבים המקרים של נישואים פוליגמיים, יש לשנות באופן ניכר את מדיניות הענישה ולהראות לכל עבריו כי המדינה לא תתייחס בקלות למי שיעבור על החוק. [ראו בהפניות לע"פ 287/58 שלמה נ' היועמ"ש, וכן לע"פ 238/58 יחיא חנש ושמעא (אורה) ג'מיל נ' היועמ"ש, שם נגזר על בני זוג שהורשעו בביגמיה, המערער ל-6 חודשי מאסר לריצוי בפועל והמערערת ל-3 חודשי מאסר, כשביחס לעונשו של המערער ציין בית המשפט כי מדובר ב"עונש שאינו מוגזם כלל וכלל בהתחשב עם חומרת העבירה"].

בע"פ 4085/91 איברהים שיבלי נ' מדינת ישראל (17.10.91), המוזכר לעיל, נדחה ערעור על חומרת העונש של מי שהורשע בביהמ"ש המחוזי בנצרת בעבירה של ריבוי נישואין ונדון ל-6 חודשי מאסר בפועל.

בע"פ 1490/93 כנען אבו גויעד נ' מדינת ישראל (25.5.94) נדחה ערעור על פסק-דין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב אשר גזר על המערער שהורשע בביצוע עבירה של ריבוי נישואין, 8 חודשי מאסר בפועל. ביהמ"ש לא מצא בנסיבותיו האישיות של המערער ובחלוף הזמן להצדיק הקלה בעונש והוסיף כי קיים הכרח בעבירה זו "...להרתיע עבריינים בכוח מפני פריצת גדר זו היכול להתמלא אך ורק בהטלת עונשי מאסר ממשיים לתקופות מהותיות...".

ברע"פ 10833/05 חליל דבס נ' מדינת ישראל (23.11.06) נדחתה בקשת המבקש להקלה נוספת בעונש אותו גזר עליו בית המשפט השלום בנצרת, 18 חודשי מאסר בפועל, לאחר שביהמ"ש המחוזי הקל בעונש המאסר בפועל והעמידו על 9 חודשים, בציינו כי אין חומרה בעונש שהושת עליו.

ברע"פ 664/11 מועד נ' מדינת ישראל (24.04.11) דחה בית המשפט בקשתו של מי שהורשע בריבוי נישואין ונדון בבימ"ש השלום בנצרת ל-8 חודשי מאסר בפועל.

בפסיקה שבאה לאחר כניסת הנחיית היועמ"ש לתוקף ביום 23.01.2017, נקבע מתחם ענישה המתחיל מ 7 חודשי מאסר לריצוי בפועל ועד 18 חודשי מאסר בפועל, במקרים בהם מדובר בעבירות שנעברו בסמיכות למועד האכיפה הוא יום 23.01.2017.

כך ברע"פ 6413/19 אמין אבו סקייק נ' מדינת ישראל, דחה בית המשפט העליון רשות ערעור על מתחם העונש וחומרת העונש שקבע בית המשפט המחוזי בבאר שבע ביום 19.09.2019 במסגרת ערעור המדינה בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 26408-04-19 מדינת ישראל נ' אבו סקייק. במקרה זה דובר במי שנשא אישה שנייה ביולי 2017. בית המשפט המחוזי סקר בהרחבה את מדיניות הענישה שנהגה בשנים הראשונות לאחר חקיקת החוק האוסר על ריבוי נישואין ואחר חקיקתו וקבע כי המתחם הראוי הינו מאסר בפועל של 7 עד 18 חודשים.

בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 11731-04-22 אבו סבילה נ' מדינת ישראל (22.06.22), נדון ערעור נאשם על חומרת העונש, 7 חודשי מאסר בפועל אותם השית בית המשפט שלום לאחר שהרשיעו בעבירה של ריבוי נישואין. המערער הודה כי בחודש אוגוסט 2017 נשא אישה בעת שהיה נשוי לאשה אחרת כשלטענתו לא ידע על האיסור בחוק הישראלי. בית המשפט השלום קבע את מתחם העונש ההולם בין 7 ל 18 חודשי מאסר בפועל ואת עונשו ל 7 חודשי מאסר בפועל. בדחותו את הערעור חזר בית המשפט וקבע כי הענישה הנהוגה בעבירת הפוליגמיה נעה בין 7 ל- 18 חודשי מאסר בפועל, מאחורי סורג ובריח.

בת"פ (שלום ב"ש) 9918-09-18 מדינת ישראל נ' אבו לטיף (17.2.21) הנאשם נשא אישה שנייה ביום 30.4.17 (כחודשיים וחצי לאחר מועד השינוי במדיניות האכיפה). בית המשפט קבע את מתחם העונש ההולם בין 8 ל 18 חודשי מאסר בפועל וגזר על הנאשם, נעדר עבר פלילי שטען כי לא ידע על החוק האוסר נישואין לאישה נוספת, שהודה ונטל אחריות על מעשיו ותואר על ידי אשתו הראשונה כבעל מכבד ואב מסור - 8 חודשי מאסר בפועל.

- בת"פ (שלום ב"ש) 58320-11-21 מדינת ישראל נ' הניה (29.01.24) נקבע מתחם העונש ההולם בין 8-18 חודשי מאסר בפועל, בנסיבות בהן דובר בנאשם אשר נשא אישה שנייה ביום 05.07.2017 - כ-6 וחצי חודשים לאחר כניסת ההנחיה לתוקף. עונשו של הנאשם, אב ל 9 ילדים, בעל הרשעה פלילית אחת, נגזר ל 10 חודשי מאסר בפועל.
- בת"פ (שלום ב"ש) 41942-03-21 מדינת ישראל נ' אטרש (3.12.23), נקבע מתחם העונש ההולם בין 8 ל 16 חודשי מאסר בפועל, בנסיבות בהן דובר בנאשם אשר נשא אישה שנייה ביום 02.02.18, כשנה לאחר כניסת ההנחיה לתוקף. עונשו של הנאשם, בן 50 ואב ל 11 ילדים, הסובל מבעיות רפואיות שונות ונזקק להבטחת הכנסה, ואשר שירות מבחן המליץ על הטלת מאסר קצר בעבודות שירות, נגזר ל 12 חודשי מאסר בפועל.
7. ניתן לסכם ולומר כי מתחם העונש ההולם לעבירת פוליגמיה במקרים בהם בוצעה העבירה בסמיכות למועד כניסתה לתוקף של הנחיתת היועמ"ש - ינואר 2017, בנסיבות שאינן חריגות (פער גיל משמעותי בין הנאשם לאישה הנוספת, אתנן כספי, נסיבות הגובלות בסחר בנשים, העדר הסכמה של האישה השנייה לנישואין, תנאי מחייה והפעלת מנגנוני שליטה כלכליים ואחרים) - ינוע בין 7 ל - 18 חודשי מאסר בפועל.
- עוד יש לומר, כי ככל שמדובר במקרים שהעבירה בהם בוצעה במרחק זמן ממושך ממועד הנחיתת היועמ"ש (23.1.17) - חלה החמרה מתונה בטווח מתחמי הענישה והחמרה משמעותית יותר בעונשים שנגזרו.
8. בנסיבות המקרה הנדון, הנאשם נשא אישה שנייה כ שנתיים לאחר מועד כניסת הנחיתת היועמ"ש לתוקף, מכאן, ובהתאם לפסיקת בתי המשפט (ראו בעניין במקרה של אבו זקיק ואבו סבילה הנ"ל) ניתן לקבוע מתחם ענישה שהרף התחתון ואף העליון שבו, גבוהים משמעותית מהמתחם לו עתרה המאשימה.
- עם זאת, נוכח עמדת המאשימה למתחם העונש ובעיקר נוכח שלא נתנה להגנה זכות הטיעון בקשר להחמרת המתחם מעבר לזה לו עתרה המאשימה - אין מקום לשינוי מתחם העונש כאמור. בהקשר זה ראו בעפ"ג (מחוזי ב"ש) 12397-07-24 אלטורי נ' מדינת ישראל (30.10.24), שם, הופחת עונשו של נאשם מ 12 חודשי מאסר בפועל ל 10 חודשי מאסר בפועל נוכח כי לנאשם לא נתנה זכות הטיעון ביחס לשינוי לחומרה ממתחם העונש לו עתרה המאשימה (שם דובר בנאשם שנשא אישה בחלוף כשנתיים וחצי ממועד הנחיתת היועמ"ש).
- מכלל הדברים האמורים, לאחר שנתיי דעתי למקרים אליהם הפנו ב"כ הצדדים בטיעוניהם, ובהביאי בחשבון כי לא ניתנה זכות הטיעון להחמרת מתחם העונש ההולם, אני קובעת את מתחם העונש ההולם את מעשה העבירה בנסיבות ביצועה, כך שינוע בין 8 ל - 18 חודשי מאסר בפועל.
- עונשו של הנאשם
9. עונשו של הנאשם יקבע בגדרי מתחם העונש ההולם שנקבע כאמור. בגזירת העונש אתחשב בנסיבות ושיקולים שאינם קשורים בנסיבות ביצוע העבירה.
- הנאשם הנותן את הדין היום, בן 44, עליו כל הידוע הינו כי הוא נשוי לשתי נשים ואב לילדים קטנים.
- עיון ברישומי הפלילי מעלה 4 הרשעות שהתיישנו בשנת 2021. הרשעתו האחרונה משנת 2013 בעבירה של תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו (התיישנה בשנת 2021), בגינה ריצה 4 חודשי מאסר בפועל. הרשעות נוספות מהשנים 2008 - 2011 בעבירות של איומים, תקיפת שוטר, הכשלת מעצר בגינם ריצה עונש מאסר קצרים יחסית והושתו מאסרים על תנאי.
- הנאשם ניהל משפטו וברי כי עניין זה לא יעמוד לחובתו, אם כי לא ניתן להתעלם מהעובדה כי גם בסופו של ההליך המשפטי הנאשם לא נטל אחריות על מעשיו וחזר להצדיקם בטענת הכורח שנדחתה בהכרעת דין מפורטת.
- סוף דבר - לאחר ששקלתי מכלול השיקולים המפורטים לעיל, לרבות העובדה כי הנאשם ביצע את העבירה בחלוף כשנתיים ממועד כניסת הנחיתת היועמ"ש לתוקף - אני גוזרת עליו את העונשים הבאים:
- א. 12 חודשי מאסר בפועל. הנאשם יתייצב בבית כלא "דקל" ביום 5.1.25 עד השעה 11:00 ועמו תעודת זהות ועותק מגזר הדין.
- ב. 12 חודשי מאסר על תנאי לתקופה של 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה בה הורשע.
- ג. קנס בסך 10,000 ₪ או 30 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם תוך 60 ימים מהיום.
- ניתן והודע היום י"ט חשוון תשפ"ה, 20/11/2024 במעמד הנוכחים.